

בא, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריאלי

למי נועדו המכות?

למי נועדו המכות במצרים? מי אמור להתרשם מן ההנהגה האלוהית החדשה תחת שם הווי-יה? מי אמור לדעת את יקוק? בפשטות התשובה הינה עם ישראל, שנאמר - וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִלְעָם וְהֵייתִי לְכֶם לְאֱלֹהִים וַיִּדְעוּתָם כִּי אֲנִי יְקֹוֹק אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרָיִם (שמות ו, ז). ברם, עם ישראל איננו הנמען היחיד ואף לא העיקרי, המצרים הם הנמען הראשי: וַיִּדְעוּ מִצְרָיִם כִּי אֲנִי יְקֹוֹק בְּנֹטְתִי אֶת־יָדִי עַל־מִצְרָיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם: (שמות ז, ה).

הבדל גדול בכל זאת קיים בין שני סוגי הידיעות את יקוק. ידיעת עם ישראל מקורה בבחירתו להיות עמו של האל. הדרך למימוש עם סגולה מחייבת הוצאתו מתחת סבלות מצרים כנאה וכיאה לעמו של האל. כמה יופי, הדר, קדושה, נשגבות ושמחה יש בידיעה זו.

המצרים מתוודעים לאל, לשם יקוק, דהיינו -להנהגה הגלויה של הבורא נגד כוחות הטבע ונגד הדטרמיניזם ההסטורי, בדרך קשה. אף הם 'יזכו' להכרה אדירה זו אבל 'זכיותם' הינה בשל המכות שינחתו עליהם - וַיִּדְעוּ מִצְרָיִם כִּי אֲנִי יְקֹוֹק בְּנֹטְתִי אֶת־יָדִי עַל־מִצְרָיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם: (שמות ז, ה).

הם 'יזכו' להכרה נשגבה זו במיוחד בשלוש מכות. בכל אחת מן המכות הללו, הם 'יזכו' להשתחרר מאמונה אלילית נוספת. השחרור מדעות אליליות אלו באמצעות המכות הניחתות על ראשן כוללות את ההכרה והידיעה המליאה של יקוק.

במכת **הדם** נאמר - כֹּה אָמַר יְקֹוֹק בְּנֹאֵת תִּדְעַ כִּי אֲנִי יְקֹוֹק... " תדע, כי הרגע הזה והבא לאחריו, אינם תוצאה הכרחית ומחויבת מציאות של סיבתיות בת אלפי שנה, אלא כל רגע ורגע הוא יצירת רצוני הבלתי - אמצעית, בהיות כל העתיד נתון בידי לעיצובו החופשי", (רש"ר הירש, על אתר).

במכת **הערוב** נאמר - לְמַעַן תִּדְעַ כִּי אֲנִי יְקֹוֹק בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: איני שולט רק במקרו אלא גם במיקרו. זאת, בנגוד לדעת הפילוסופיה היוונית שהפכה את האל לימנהל כללי של היוניברסי שאינו מתערב בפרטים הקטנים.

במכת **הברד** נאמר - בְּעֵבֹר תִּדְעַ כִּי אֲנִי יְקֹוֹק בְּכָל־הָאָרֶץ. כי אין כמני - " אל תדמני ואל תשווני לאלוהיך, כי הווייתי שונה מהם ביסודה": בכל - הארץ: " בכוחי, המשפיע על כל ההווייה הארצית", (רש"ר הירש על אתר).

נמצאנו למדים כי המכות הם דו- שיח פילוסופי של האל עם האומה המובילה את העולם התרבותי של אותה תקופה להיבחר 'לעם סגולה'. ברם, אפילו אחרון עבדיה זכה להכרה ברורה ובלתי אמצעית של יקוק.

להערות: hazutg@gmail.com